

Öğretmen Özerkliğinde Okul İkliminin Etkisinin İncelenmesi

Yunus Emre Türkmen¹ Hasan Yıldırım² Serdar Özdemir³
Sultan Doğan Tokgöz⁴ Hatice Altundağ⁵ Mustafa Deliveli⁶

Atıf/Reference: Türkmen, Y.E., Yıldırım, H., Özdemir, S., Doğan Tokgöz, S., Altundağ, H. ve Deliveli, M. (2023). Öğretmen Özerkliğinde Okul İkliminin Etkisinin İncelenmesi. *Yönetim ve Eğitim Bilimleri Dergisi*, 2(4), 429-438.

Özet

Bu araştırmada öğretmenlerin görüşlerine göre öğretmen özerkliğinde okul ikliminin etkisinin olup olmamasının incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırmada ilişkiyel tarama modeli kullanılmıştır. Ayrıca öğretmen özerkliği algıları ortalamasının üstünde ve örgüt iklimi algıları ise ortalamasının altında çıktığı görülmektedir. Analiz sonucunda; öğretmenlerin algılarına göre örgüt iklimi ve öğretmen özerkliği algılarının kadın ve erkeğe; evli ve bekara ve mesleki deneyime göre değişmediği ortaya çıkmıştır. Diğer yandan öğretmen özerkliği ölçeği ile yaş grupları arasında herhangi bir anlamlılık tespit edilmemiştir. Ancak örgüt iklimi ile yaş grupları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. Buna göre, 31-40 yaş arası grup ile 41-50 yaş arası grubun örgüt iklimi algısı 51 ve üzeri yaş gruplarından daha yüksek örgüt iklimi algıladıkları sonucu çıkmıştır. Yine öğretmenlerin özerklik algılarının lisans ve lisansüstüne göre değişmediği ortaya çıkmıştır. Ancak örgüt iklimi algılarında farklılık çıkmıştır. Bu farklılık lisans mezunu öğretmenler lehinedir. Ayrıca, örgüt iklimi ile çalıştığı okul kademesi grupları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. Buna göre diğer eğitim kademesinde çalışan öğretmenlerin örgüt iklimi algısı ilkökul ve lisede çalışan öğretmenlerden daha yüksek çıkmıştır. Yine, öğretmen özerkliği ile çalıştığı okul kademesi arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. Bu durumda diğer eğitim kademesinde çalışan öğretmenlerin özerk algısı lisede çalışan öğretmenlerden daha yüksek çıkmıştır. Son olarak araştırma kapsamındaki öğretmenlerin örgüt iklimi ile öğretmen özerkliği arasında herhangi bir ilişki bulunmazken örgüt ikliminin öğretmen özerkliği algıları üzerine anlamlı bir şekilde yordamamaktadır. Başka bir ifadeyle, öğretmenlerin örgüt iklimi algılarındaki değişimin, öğretmen özerkliği algılarını etkilemediği görülmektedir.

Anahtar Sözcükler: Örgüt iklimi, öğretmen özerkliği, öğretmen.

Examining the Effect of School Climate on Teacher Autonomy

Abstract

This research aimed to examine whether the school climate has an effect on teacher autonomy, according to teachers' opinions. Relational scanning model was used in the research. In addition, it is seen that teacher autonomy perceptions are above average and organizational climate perceptions are below average. As a result of the analysis; According to teachers' perceptions, organizational climate and teacher autonomy perceptions

¹ Öğretmen; Kadınhanı Halk Eğitimi Merkezi, <https://orcid.org/0009-0004-1330-158X>; yemreb81@gmail.com;

² Öğretmen; Selçuklu Akşemseddin İlkokulu, <https://orcid.org/0009-0001-5434-3418>; hsnyldrm424242@gmail.com;

³ Öğretmen; Zübeyde Hanım Anaokulu, <https://orcid.org/0009-0008-8182-383X>; serdar_g_s@hotmail.com;

⁴ Öğretmen; Çankaya Muazzez Karaçay İlkokulu, <https://orcid.org/0000-0001-9256-9568>; sultandogans@gmail.com;

⁵ Öğretmen; Çankaya Muazzez Karaçay İlkokulu, <https://orcid.org/0000-0002-0875-7417>; haltundag1969@mail.com;

⁶ Okul Müdürü; Altınözü Atayurdu İlkokulu, <https://orcid.org/0000-0002-4108-5421>; mustafadeliveli1@gmail.com;

differ between men and women; It has been revealed that it does not vary according to married or single and professional experience. On the other hand, no significance was detected between the teacher autonomy scale and age groups. However, the difference between organizational climate and age groups was found to be statistically significant. Accordingly, it was concluded that the group between the ages of 31-40 and the group between the ages of 41-50 perceived higher organizational climate than the groups aged 51 and over. It was also revealed that teachers' autonomy perceptions did not change according to undergraduate and graduate degrees. However, there were differences in perceptions of organizational climate. This difference is in favor of teachers with undergraduate degrees. In addition, the difference between the organizational climate and the school level groups he worked in was found to be statistically significant. Accordingly, the organizational climate perception of teachers working at other levels of education was higher than that of teachers working in primary and high school. Again, the difference between teacher autonomy and the school level he/she works in was found to be statistically significant. In this case, the autonomy perception of teachers working at other education levels was higher than that of teachers working in high school. Finally, while there is no relationship between the organizational climate and teacher autonomy of the teachers in the study, organizational climate does not significantly predict their perceptions of teacher autonomy. In other words, it appears that the change in teachers' perceptions of organizational climate does not affect their perceptions of teacher autonomy.

Keywords: Organizational climate, teacher autonomy, teacher.

1. Giriş

Okul iklimi eğitim alanında taşıdığı önemden dolayı uzun yıllardır üzerinde çalışılan bir konudur. Olumlu bir okul iklimi bildiren okullar, okul topluluğu için daha fazla genel başarı göstermektedir. Okul iklimi, okulun atmosferini, okul yaşamının karakterini ve kalitesini ifade etmektedir (Cohen, McCabe, Michelli ve Pickeral, 2009). Okul iklimi normlar, hedefler, değerler, kişilerarası ilişkiler, öğretme ve öğrenme uygulamaları ve örgütsel uygulamalarla karakterize edilir. Olumlu bir okul iklimi, okul topluluğunu oluşturan öğrencilerin, velilerin, öğretmenlerin ve yöneticilerin gelişimini destekleyebilir (Koth, Bradshaw ve Leaf, 2008).

Okul iklimi en büyük sorunlardan birisi olan devamsızlıkla doğrudan ilişkilidir. Olumlu okul iklimine sahip okullarda devamsızlık oranının daha düşük olduğu ifade edilmiştir. Okul ikliminin öğrencilerin sosyo-duygusal gelişimi ile bağlantısı vardır (Kearney, 2008). Ayrıca erken ergenlik çağındakilerin, akademik görevler için öğrenme hedeflerini belirlemek ve bu hedeflere ulaşmak için gerekli becerileri kolaylaştıran bilişsel değişiklikler geçirdiğini de öne sürdü. Erken ergenler uygun öğrenme stratejilerini kullanır ve görevleri tamamlamada ısrarcı davranırlar. Olumlu bir okul iklimine sahip olmak, öğrencileri ortaokuldan liseye geçişte destekler (Wang ve Eccles, 2013).

Araştırmacılar sınıf iklimi, sınıf katılımı ve bunun akademik başarı üzerindeki etkisine odaklandılar. Okula katılan çocuklar, öğretmenleriyle çatışmalı ilişkisi olan çocuklara göre daha katılımcıdırlar (Patrick, Ryan ve Kaplan, 2007). Öğrenciler öğretmenleriyle anlaşamadıklarında okul faaliyetlerinden kopma eğilimi gösterirler ve okula bağlılık duygusu çok az olur veya hiç olmaz. Sulak (2016), olumlu okul ortamına sahip okullarda, olumsuz okul iklimine sahip okullara göre daha yüksek akademik başarı bulmuştur.

Araştırmalar liderliğin olumlu bir okul ortamı yaratmada önemli bir rol oynadığını göstermektedir. Okul müdürünün okul iklimi ve öğrenci öğrenmesi üzerinde hem doğrudan hem de dolaylı etkisi vardır. Müdürler, ilişkilerin tonunu belirleyerek, profesyonel bir çalışma ortamı yaratarak, öğretimi iyileştirerek ve okulu temiz ve güvenli tutarak okul iklimi üzerinde dolaylı bir etkiye sahiptir. Liderlik ayrıca mesleki öğrenme topluluklarını güçlendirerek ve en iyi öğretim uygulamalarını destekleyerek öğrenci başarısını artırarak öğrenci sonuçlarını da etkiler (Berg ve Aber, 2015).

Araştırmalardan elde edilen bulgular, öğretmenlerin olumlu bir okul iklimi yaratma formülünde hayati bir rol oynadığını göstermektedir. Okul iklimi tanımlanırken öğretmenlerin stres duygusu, öğretme yeterliliği ve iş tatmini ele alınmıştır. Öğretmenler algıladıkları iş yükü ve öğrenci disiplini konusunda destek eksikliği nedeniyle stres yaşayabilirler (Collie, Shapka ve Perry, 2012). Olumlu ve olumsuz öğretmen-öğrenci ilişkileri, öğretmen algılarını ve okuldaki stres düzeylerini etkileyen diğer önemli faktörlerdir.

Öğretmenlik mesleği, yalnızca bilgiyi veren öğretmen ile bu bilgiyi alan öğrenci arasında bir köprü olarak görülmemekte, aynı zamanda doğası gereği toplumsal ilişkilerin yoğun olduğu ve toplumsal yaşamın kaçınılmaz olduğu en eski kariyer mesleklerinden biridir (Aydın, 2018). Herhangi bir mesleğin profesyonel meslek olarak değerlendirildiğinin somut göstergelerinden biri de mesleğin halihazırda sahip olduğu özerkliliktir. Bu bağlamda özerkliğin öğretmenlik mesleğinin mesleki gelişimi ile ilgili kritik bir kavram olduğu ileri sürülmektedir (Buyruk

ve Akbaş, 2021).

Eğitim-öğretim etkinliklerinin iyileştirilmesine yönelik bazı çalışmalarda önemli bir rol oynayan öğretmen özerkliğinin öğretmenlere, öğrencilere, öğretme-öğrenme süreçlerine ve eğitim kurumlarına katkı sağladığı söylenebilir (Çolak ve Altınkurt, 2017). İlgili literatürde hakkında olumlu görüşlerin bulunduğu öğretmen özerkliği kavramına ilişkin farklı bakış açılarıyla birçok çalışma yapılmıştır. Deci ve Ryan (2000) öğretmen özerkliğini öğretmenlerin kendi hedeflerini seçme hakkı, öğretim yöntemleri ve eğitim stratejileriyle ilişkilendirebileceğini belirtirken Çolak ve Altınkurt (2017) kavramı öğretmenlerin karar verme gücü, yeterliliği ve bağımsızlığı olarak tanımlamaktadır.

Okul iklimi öğretmenlerin özerklik davranışlarında belirleyici bir role sahip olabilir. Özerklik üzerine yapılan araştırmalar özerkliğin farklı çalışma koşullarına ve eğitim ortamına göre farklılık gösterdiğini göstermektedir (Çolak ve Altınkurt, 2017). Blömeke ve Klein'a (2013) göre güvenilir bir okul ikliminde öğretmenler özerk hareket edebilirler. Benzer şekilde Wilches (2007), meslektaşların ve yöneticilerin destekleyici davranışlarının öğretmenlerin müfredata yenilikler getirmesini sağlayabileceği görüşündedir. Bu anlamda öğretmenlerin görüşlerine göre öğretmen özerkliğinde okul ikliminin etkisinin olup olmamasının incelenmesi amaçlanmıştır.

2. Yöntem

Bu araştırma, ilişkisel tarama modeliyle tasarlanmıştır. Çalışma grubunun seçiminde olasılığa dayanmayan örneklem çeşidinden uygun (amaca yönelik) örneklem tekniği kullanılmıştır (Şimşek & Yıldırım, 2013). Araştırmaya katılan öğretmenlerin demografik özellikleri hakkında betimsel istatistiklere ait veriler aşağıdaki Tablo 1'de gösterilmektedir.

Tablo 1. Katılımcıların Demografik Bilgileri

Değişken	Grup	n	%
Cinsiyet	Kadın	169	79.7
	Erkek	43	20.3
Yaş Grubu	20-30	13	6.1
	31-40	119	56.1
	41-50	72	34.0
	51 ve üzeri	8	3.8
Medeni Durumu	Evli	169	79.7
	Bekar	43	20.3
Mesleki Deneyimi	1-5 yıl arası	11	5.2
	6-10 yıl arası	29	13.7
	11-15 yıl arası	65	30.7
	16-20 yıl arası	68	32.1
	21 yıl ve üzeri	39	18.4
Çalıştığı Öğretim Kademesi	İlkokul	39	18.4
	Ortaokul	47	22.2
	Lise	6	2.8
	Diğer	120	56.6
Öğrenim Durumu	Lisans	172	81.1
	Yüksek Lisans	40	18.9
	Toplam	212	100.0

p < .05

Tabloda yer alan istatistiksel değerlere göre, araştırmaya katılan öğretmenlerin % 79,7'sinin kadın olduğu; % 56,1'inin 31-40 yaş arası olduğu; % 79,7'sinin evli olduğu; % 32,1'inin 16-20 yıl arası mesleki deneyime sahip olduğu; % 81,1'inin lisans mezunu olduğu ve % 56,6'sının diğer kurumlarda çalıştığı tespit edilmiştir.

Veri toplama aracı olarak, örgütsel iklim ölçeği, Yılmaz ve Altınkurt (2014) tarafından Türkçeye uyarlanan toplamda 39 maddeden oluşan "Örgütsel İklim Ölçeği" kullanılmıştır. Ölçek iç tutarlılık alfa değerinin .83 olduğu görülmüştür. Öğretmen özerkliği ölçeği Çolak ve Altınkurt (2017) tarafından geliştirilmiştir. Ölçek 17 maddeden oluşmaktadır. Cronbach's Alfa iç tutarlılık katsayısı .95 çıkmıştır. İstatistik analizlerin IBM SPSS paket programı ile yapılmıştır. Sürekli değişkenlerin normal dağılıma uygunluğunun Skewness ve Kurtosis testi ile test edilmiştir.

Tablo 2. Ölçek ve Alt Boyutların Normallik Varsayımı

	N	Min	Maks	Ort	S.Sapma	Skewness	Std. Hata	Kurtosis	Std. Hata
Örgüt iklimi genel ölçeği	212	1.46	3.28	2.4532	.32573	-.008	.167	-.142	.333
Öğretmen özerkliği genel ölçeği	212	1.12	5.00	3.9595	.72673	-.712	.167	1.199	.333

p < .05

Örgüt iklimi ile öğretmen özerkliği ölçeği için çarpıklık ve basıklık değeri +1.5 ile -1.5 arasında olduğu görülmektedir. Tabachnick ve Fidell' e göre de çarpıklık ve basıklık değeri +1.5 ile -1.5 arasında olduğunu zaman parametrik test olarak kabul edilip ona göre işlem yapılabileceğini ifade etmektedir (Tabachnick & Fidell, 2013). Bu anlamda örgüt iklimi ile öğretmen özerkliği ölçeği normallik varsayımına göre uygun ve parametrik analizlerin yapılabileceği gerekmektedir.

Ayrıca öğretmen özerkliği ölçeği aritmetik ortalaması 3,95±0,73 ile ortalamanın üstünde ve örgüt iklimi ölçeği aritmetik ortalaması 2,45±0,33 ile ortalamanın altında çıktığı görülmektedir.

3. Bulgular

Araştırmada kullanılan örgüt iklimi ve öğretmen özerkliği ölçeği ile cinsiyetleri arasında anlamlı bir ilişkinin olup olmadığının tespiti için bağımsız örneklem t testi yapılmıştır.

Tablo 3. Öğretmenlerin Örgüt İklimi ile Öğretmen Özerkliği Algılarının Cinsiyete Göre İncelenmesi

	Değişken	N	Ortalama	S.S.	t	df	p
Örgüt iklimi genel ölçeği	Kadın	169	2.4462	.33384	-.618	210	.538
	Erkek	43	2.4806	.29369			
Öğretmen özerkliği genel ölçeği	Kadın	169	3.9816	.75063	.876	210	.382
	Erkek	43	3.8728	.62437			

p < .05

Bağımsız örneklem t testi, katılımcıların cinsiyetlerine göre öğretmenlerin örgüt iklimi ve öğretmen özerkliği algılarının farklarını ortaya koymak için kullanılmıştır. Analiz sonucunda; öğretmenlerin algılarına göre örgüt iklimi ve öğretmen özerkliği algılarının kadın ve erkeğe göre değişmediği ortaya çıkmıştır.

Araştırmada kullanılan örgüt iklimi ve öğretmen özerkliği ölçeği ile yaş grupları arasında anlamlı bir ilişkinin olup olmadığının tespiti için ANOVA testi yapılmıştır.

Tablo 4. Öğretmenlerin Örgüt İklimi ile Öğretmen Özerkliği Algılarının Yaş Gruplarına Göre İncelenmesi

Puan	Grup	f. x ss Değerleri				ANOVA Sonuçları				
		N	X	S.S.	Var.K.	KT	Sd	KO	F	p
Örgüt iklimi genel ölçeği	20-30	13	2.4024	.24647	Gruplar arası Grup içi Toplam	.986 21.401 22.387	3 208 211	.329 .103	3.195	.024*
	31-40	119	2.4975	.32563						
	41-50	72	2.4206	.32773						
	51 ve üzeri	8	2.1699	.27614						
	Total	212	2.4532	.32573						
Öğretmen özerkliği genel ölçeği	20-30	13	4.0045	.67003	Gruplar arası Grup içi Toplam	2.400 109.038 111.438	3 208 211	.800 .524	1.526	.209
	31-40	119	4.0074	.64876						
	41-50	72	3.9281	.85689						
	51 ve üzeri	8	3.4559	.51450						
	Total	212	3.9595	.72673						

p < .05

Tabloda görülebileceği üzere, örgüt iklimi ve öğretmen özerkliği ölçeği algılarına ait aritmetik ortalamalarının yaş durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda; öğretmen özerkliği ölçeği ile yaş grupları arasında herhangi bir anlamlılık tespit edilmemiştir. Ancak Örgüt iklimi ölçeği ile yaş gruplarının aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur (F(3,208); ,024). Bu farkın tespiti için post hoc

analizlerinden LSD sonucuna göre 31-40 yaş arası grup ile 41-50 yaş arası grubun örgüt iklimi algısı 51 ve üzeri yaş gruplarından daha yüksek örgüt iklimi algıladıkları sonucu çıkmıştır.

Araştırmada kullanılan örgüt iklimi ve öğretmen özerkliği ölçeği ile medeni durumları arasında anlamlı bir ilişkinin olup olmadığının tespiti için bağımsız örneklem t testi yapılmıştır.

Tablo 5. Öğretmenlerin Örgüt İklimi ile Öğretmen Özerkliği Algılarının Medeni Durumlarına Göre İncelenmesi

	Değişken	N	Ortalama	S.S.	t	df	p
Örgüt iklimi genel ölçeği	Evli	169	2.4635	.32441	.914	210	.362
	Bekar	43	2.4126	.33158			
Öğretmen özerkliği genel ölçeği	Evli	169	4.0003	.74444	1.629	210	.105
	Bekar	43	3.7989	.63514			

p < .05

Bağımsız örneklem t testi, öğretmenlerin medeni durumuna göre örgüt iklimi ve öğretmen özerkliği algılarının farklarını ortaya koymak için kullanılmıştır. Analiz sonucunda; öğretmenlerin algılarına göre öğretmenlerin örgüt iklimi ve öğretmen özerkliği algılarının evli ve bekara göre değişmediği ortaya çıkmıştır.

Araştırmada kullanılan örgüt iklimi ve öğretmen özerkliği ölçeği ile mesleki deneyim grupları arasında anlamlı bir ilişkinin olup olmadığının tespiti için ANOVA testi yapılmıştır.

Tablo 6. Öğretmenlerin Örgüt İklimi ile Öğretmen Özerkliği Algılarının Mesleki Deneyim Gruplarına Göre İncelenmesi

Puan	Grup	f. x ss Değerleri			ANOVA Sonuçları						
		N	X	S.S.	Var.K.	KT	Sd	KO	F	p	
Örgüt iklimi genel ölçeği	1-5 yıl arası	11	2.4242	.27096	Gruplar arası Grup içi Toplam	.696 21.690 22.387	4 207 211	.174 .105	1.662		.160
	6-10 yıl arası	29	2.5243	.35586							
	11-15 yıl arası	65	2.3791	.34075							
	16-20 yıl arası	68	2.5045	.26850							
	21 yıl ve üzeri	39	2.4425	.36810							
	Total	212	2.4532	.32573							
Öğretmen özerkliği genel ölçeği	1-5 yıl arası	11	3.8770	.74055	Gruplar arası Grup içi Toplam	4.540 106.897 111.438	4 207 211	1.135 .516	2.198		.070
	6-10 yıl arası	29	3.9858	.68377							
	11-15 yıl arası	65	3.9774	.63361							
	16-20 yıl arası	68	4.1038	.75339							
	21 yıl ve üzeri	39	3.6817	.80459							
	Total	212	3.9595	.72673							

p < .05

Tabloda görülebileceği üzere, örgüt iklimi ve öğretmen özerkliği ölçeği algılarına ait aritmetik ortalamalarının mesleki deneyim değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda; örgüt iklimi ölçeği ve öğretmen özerkliği ölçeği ile mesleki deneyim grupları arasında herhangi bir anlamlılık tespit edilmemiştir.

Araştırmada kullanılan örgüt iklimi ve öğretmen özerkliği ölçeği ile eğitim durumları arasında anlamlı bir ilişkinin olup olmadığının tespiti için bağımsız örneklem t testi yapılmıştır.

Tablo 7. Öğretmenlerin Örgüt İklimi ile Öğretmen Özerkliği Algılarının Eğitim Durumlarına Göre İncelenmesi

	Değişken	N	Ortalama	S.S.	t	df	p
Örgüt iklimi genel ölçeği	Lisans	172	2.4320	.32050	-1.976	210	.049*
	Yüksek Lisans	40	2.5442	.33640			
Öğretmen özerkliği genel ölçeği	Lisans	172	4.0133	.64998	1.774	47.486	.083
	Yüksek Lisans	40	3.7279	.96810			

p < .05

Bağımsız örneklem t testi, öğretmenlerin eğitim durumuna göre örgüt iklimi ve öğretmen özerkliği algılarının farklarını ortaya koymak için kullanılmıştır. Analiz sonucunda; öğretmenlerin algılarına göre öğretmenlerin özerklik algılarının lisans ve lisansüstüne göre değişmediği ortaya çıkmıştır. Ancak örgüt iklimi algılarında farklılık çıkmıştır. Bu farklılık lisans mezunu öğretmenler lehinedir.

Araştırmada kullanılan örgüt iklimi ve öğretmen özerkliği ölçeği ile çalıştığı okul kademesi grupları arasında anlamlı bir ilişkinin olup olmadığının tespiti için ANOVA testi yapılmıştır.

Tablo 8. Öğretmenlerin Örgüt İklimi ile Öğretmen Özerkliği Algılarının Çalıştığı Okul Kademesi Gruplarına Göre İncelenmesi

Puan	Grup	f. x ss Değerleri				ANOVA Sonuçları									
		N	X	S.S.	Var.K.	KT	Sd	KO	F	p					
Örgüt iklimi genel ölçeği	İlkokul	39	2.2630	.25928	Gruplar arası	2.889	3	.963	10.275	.000					
	Ortaokul	47	2.4217	.32494							Grup içi	19.497	208	.094	
	Lise	6	2.1667	.19712							Toplam	22.387	211	4>1.3	
	Diğer	120	2.5417	.31612											
	Total	212	2.4532	.32573											
Öğretmen özerkliği genel ölçeği	İlkokul	39	3.7722	.59396	Gruplar arası	9.852	3	3.284	6.724	.000					
	Ortaokul	47	3.8123	.76339							Grup içi	101.585	208	.488	4>3
	Lise	6	3.1078	.43928							Toplam	111.438	211		
	Diğer	120	4.1206	.71248											
	Total	212	3.9595	.72673											

p < .05

Tabloda görülebileceği üzere, örgüt iklimi ve öğretmen özerkliği ölçeği algılarına ait aritmetik ortalamalarının çalıştığı okul kademesi durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda; örgüt iklimi ölçeği ile çalıştığı okul kademesi gruplarının aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur (F(3,208); ,000). Bu farkın tespiti için post hoc analizlerinden LSD sonucuna göre diğer eğitim kademesinde çalışan öğretmenlerin örgüt iklimi algısı ilkökul ve lisede çalışan öğretmenlerden daha yüksek çıkmıştır. Ayrıca öğretmen özerkliği ölçeği ile çalıştığı okul kademesi gruplarının aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur (F(3,208); ,000). Bu farkın tespiti için post hoc analizlerinden LSD sonucuna göre diğer eğitim kademesinde çalışan öğretmenlerin öğretmen özerkliği algısı lisede çalışan öğretmenlerden daha yüksek çıkmıştır.

Aşağıdaki tabloda, öğretmenlerin örgüt iklimi ve öğretmen özerkliği algıları arasındaki ilişki incelenmiştir.

Tablo 9. Korelasyon Tablosu

Değişkenler	N	X	S.S.	1	2
1 Örgüt iklimi ölçeği	212	2.4532	.32573	1	.123
2 Öğretmen özerkliği ölçeği	212	3.9595	.72673		1

**p < .01

Pearson korelasyon analizine ilişkin bulgularda; araştırma kapsamındaki öğretmenlerin örgüt iklimi ile öğretmen özerkliği genel boyutları arasında herhangi bir ilişki bulunmamaktadır. Katılımcıların algılarına göre, öğretmenlerin örgüt ikliminin algılarının öğretmen özerkliği algıları üzerine ne gibi etkilerinin olduğunu incelemek için çoklu doğrusal regresyon analizi yapılmıştır.

Tablo 10. Öğretmenlerin Örgüt İklimi Algılarının Öğretmen Özerkliği Algıları Üzerine Etki Analizi

Değişken	B	Beta	t	Sig.	VIF	R	R ²	Uyarlanmış R ²	F
Sabit	3.285		8.689	.000					
Örgüt iklimi Ölçeği	.275	.123	1.798	.074	1.000	.123 ^a	.015	.010	.074 ^b

p < .05

Öğretmenlerin örgüt ikliminin öğretmen özerkliği algıları üzerine anlamlı bir şekilde yordamamaktadır

[(R= .123; R²= .015; Uyarlanmış R²=.010) F(1,210)= 3,234; p<0,01]. Başka bir ifadeyle, öğretmenlerin örgüt iklimi algılarındaki değişimin, öğretmen özerkliği algılarını etkilemediği görülmektedir.

4. Sonuç ve Öneriler

Bu araştırmada öğretmenlerin görüşlerine göre öğretmen özerkliğinde okul ikliminin etkisinin olup olmamasının incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırmaya katılan öğretmenlerin % 79,7'sinin kadın olduğu; % 56,1'inin 31-40 yaş arası olduğu; % 79,7'sinin evli olduğu; % 32,1'inin 16-20 yıl arası mesleki deneyime sahip olduğu; % 81,1'inin lisans mezunu olduğu ve % 56,6'sının diğer kurumlarda çalıştığı tespit edilmiştir. Ayrıca öğretmen özerkliği algıları ortalamasının üstünde ve örgüt iklimi algıları ise ortalamasının altında çıktığı görülmektedir. Analiz sonucunda; öğretmenlerin algılarına göre örgüt iklimi ve öğretmen özerkliği algılarının kadın ve erkeğe; evli ve bekara ve mesleki deneyime göre değişmediği ortaya çıkmıştır.

Literatürde okul iklimini cinsiyete göre inceleyen çalışmalar farklı sonuçlar vermiştir. Sezgin ve Kılınç'ın (2011) ve Günbayı'nın (2007) araştırmasında öğretmenlerin okul iklimi ve cinsiyete ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır. Bayrak, Altinkurt ve Yılmaz (2014) tarafından aynı ölçme aracının kullanıldığı araştırmada destekleyici müdür davranışı ve işbirlikçi öğretmen davranışında erkek öğretmenler lehine, komuta müdürü davranışında ise kadın öğretmenler lehine anlamlı bir farklılık bulunmuştur. davranış. Yine Yılmaz ve ark. (2014) aynı ölçme aracını kullanarak yaptıkları çalışmada kadın öğretmenlerin erkeklere göre daha samimi öğretmen davranışı sergiledikleri sonucuna varmışlardır.

Mevcut araştırmada; mesleki deneyim değişkenine göre farklılık görülmedi. Bu durumda katılımcıların okul iklimi ve öğretmen özerkliğine ilişkin algıları hizmet yılına göre farklılık göstermemektedir. Bayrak ve arkadaşları (2014), 5 yıl ve daha az deneyime sahip öğretmenler, okul müdürlerinin daha az kısıtlayıcı davranışlar sergilediğini düşünmekte; 6-15 yıl arası kıdeme sahip öğretmenlerin, 21 yıl ve üzeri kıdeme sahip öğretmenlere göre daha az dikkatsiz davranış sergiledikleri sonucuna varmışlardır. Yılmaz ve arkadaşları (2014) ayrıca 10 yıl ve daha az kıdeme sahip öğretmenlerin, 11 yıl ve daha fazla kıdeme sahip öğretmenlere göre daha samimi öğretmen davranışı sergiledikleri sonucuna varmışlardır.

Diğer yandan öğretmen özerkliği ölçeği ile yaş grupları arasında herhangi bir anlamlılık tespit edilmemiştir. Ancak Örgüt iklimi ölçeği ile yaş gruplarının aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. Buna göre, 31-40 yaş arası grup ile 41-50 yaş arası grubun örgüt iklimi algısı 51 ve üzeri yaş gruplarından daha yüksek örgüt iklimi algıladıkları sonucu çıkmıştır. Yine öğretmenlerin özerklik algılarının lisans ve lisansüstüne göre değişmediği ortaya çıkmıştır. Ancak örgüt iklimi algılarında farklılık çıkmıştır. Bu farklılık lisans mezunu öğretmenler lehinedir. Ayrıca, örgüt iklimi ölçeği ile çalıştığı okul kademesi gruplarının aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. Buna göre diğer eğitim kademesinde çalışan öğretmenlerin örgüt iklimi algısı ilkökul ve lisede çalışan öğretmenlerden daha yüksek çıkmıştır. Ayrıca öğretmen özerkliği ölçeği ile çalıştığı okul kademesi arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. Bu durumda diğer eğitim kademesinde çalışan öğretmenlerin öğretmen özerkliği algısı lisede çalışan öğretmenlerden daha yüksek çıkmıştır.

Mevcut araştırmada; çalıştığı okul türüne göre yapılan incelemede okul ikliminin genel boyutunda; Diğer grubun algısı ilkökul, ortaokul ve lise gruplarına göre daha yüksekti. Katılımcıların öğretmen özerkliğinin genel boyutu; İlkokul ve ortaokul gruplarının algısı lise grubuna göre daha yüksekti. Öğretmenlerin okul iklimine ilişkin görüşleri, okul türü değişkenine göre okul ikliminin tüm boyutlarında anlamlı farklılıklar göstermektedir. Özel okullarda çalışan öğretmenler, okul müdürlerinin devlet okullarında çalışan öğretmenlere göre daha destekleyici, emredici ve daha az kısıtlayıcı davranışlar sergiledikleri görüşündedir. Ayrıca özel okullarda çalışan öğretmenler, devlet okullarında çalışan öğretmenlere göre daha arkadaş canlısı ve işbirlikçi olup, daha az dikkatsiz davranışlar sergilemektedirler. Benzer şekilde Forster ve D'Andrea (2009) ABD'deki öğretmenlerle yaptıkları araştırmada, özel okul müdürlerinin devlet okulu müdürlerine göre öğretmenlerle daha destekleyici oldukları ve öğretmenlerle daha iyi iletişim kurdukları, özel okul öğretmenlerinin ise daha fazla işbirliği yaptığı ve paylaşımda bulunduğu sonucuna varmışlardır.

Son olarak araştırma kapsamındaki öğretmenlerin örgüt iklimi ile öğretmen özerkliği arasında herhangi bir ilişki bulunmamaktadır. Mevcut araştırmamızda; aralarındaki ilişkiye göre incelemede; katılımcıların okul iklimi genel ölçeği ile öğretmen özerkliği arasında herhangi bir ilişki çıkmamıştır. (Forster & D'Andrea, 2009) Öğretmenlerin örgüt ikliminin öğretmen özerkliği algıları üzerine anlamlı bir şekilde yordamamaktadır. Başka bir ifadeyle, öğretmenlerin örgüt iklimi algılarındaki değişimin, öğretmen özerkliği algılarını etkilemediği görülmektedir.

Kaynakça

- Altinkurt, Y., & Yılmaz, K. (2013). *Development of organizational power scale at schools: A reliability and validity study*. e-International Journal of Educational Research: 1-17.
- Aydın, İ. (2018). Öğretmenlik kariyer evreleri ve öğretmenlerin mesleki gelişimi . *Journal of Human Sciences*, 2047-2065.
- Bayrak, C., Altinkurt, Y., & Yılmaz, K. (2014). The relationship between school principals' power sources and school climate. *Anthropologist*, 81-91.
- Berg, J. K., & Aber, J. L. (2015). A multilevel view of predictors of children's perceptions of school interpersonal climate. *Journal Of Educational Psychology*, 1150-1170 .
- Blömeke, S., & Klein, P. (2013). When is a school environment perceived as supportive by beginning mathematics teachers? Effects of leadership, trust, autonomy and appraisal on teaching quality. *International Journal of Science and Mathematics Education*, 1029-1048.
- Buyruk, H., & Akbaş, A. (2021). Öğretmenlerin mesleki profesyonelliği ile özerkliği arasındaki ilişkiye dair bir çözümleme. *Eğitim ve Bilim*, 431-451.
- Cohen, J., McCabe, E., Michelli, N., & Pickeral, T. (2009). School climate: Research, policy, practice and teacher education. *Teachers College Record*, 1-11.
- Collie, R., Shapka, J., & Perry, N. (2012). School climate and social emotional learning: Predicting teacher stress, job satisfaction, and teaching efficacy. *Journal of Educational Psychology*, 1189-1204.
- Çolak, İ., & Altinkurt, Y. (2017). Okul iklimi ile öğretmenlerin özerklik davranışları arasındaki ilişki. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 33-71.
- Deci, E. L., & Ryan, R. M. (2000). The "what" and "why" of goal pursuits: Human needs and the self-determination of behaviour. *Psychological Inquiry*, 227-268.
- Forster, G., & D'Andrea, C. (2009). *Free to teach: What America's teachers say about teaching in public and private schools. School choice issues in depth. Friedman Foundation for Educational Choice*. <http://files.eric.ed.gov/fulltext/ED5083> adresinden alındı
- Günbayı, I. (2007). School climate and teachers' perceptions on climate factors: Research into nine urban high schools. *Turkish Online Journal of Educational Technology*, 70-78.
- Kearney, C. A. (2008). School absenteeism and school refusal behavior in youth: A contemporary review. *Clinical Psychology Review*, 451-471.
- Koth, C., Bradshaw, C., & Leaf, P. (2008). A Multilevel study of predictors of student perceptions of school climate: The effect of classroom-level factors. *Journal of Educational Psychology*, 96-104.
- Patrick, H., Ryan, A. M., & Kaplan, A. (2007). Early adolescents' perceptions of the classroom social environment, motivational beliefs, and engagement. *Journal of Educational Psychology*, 83-98.
- Sezgin, F., & Kılınç, A. Ç. (2011). İlköğretim okulu öğretmenlerinin örgüt iklimine ilişkin algılarının incelenmesi. *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 743-757.
- Sulak, T. (2016). School climate and academic achievement in suburban schools. *Education and Urban Society*, 672-684.
- Şimşek, H., & Yıldırım, A. (2013). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayınevi.
- Tabachnick, B., & Fidell, L. (2013). *Using Multivariate Statistics*. Boston : Pearson.
- Wang, M., & Eccles, J. (2013). School context, achievement motivation, and academic engagement: A longitudinal study of school engagement using a multidimensional perspective. *Learning and Instruction*, 12-23.

- Wilches, J. U. (2007). Teacher autonomy: A critical review of the research and concept beyond applied linguistics. *Ikala*, 245-275.
- Yılmaz, K., & Altinkurt, Y. (2014). The relationship between school climate and the workaholism tendencies of teachers. *Anthropologist*, 277-288.

EXTENDED ABSTRACT

This research aimed to examine whether the school climate has an effect on teacher autonomy, according to teachers' opinions. 79.7% of the teachers participating in the research were women; 56.1% of them are between the ages of 31-40; 79.7% were married; 32.1% had professional experience between 16-20 years; It was determined that 81.1% had a bachelor's degree and 56.6% worked in other institutions. In addition, it is seen that teacher autonomy perceptions are above average and organizational climate perceptions are below average. As a result of the analysis; According to teachers' perceptions, organizational climate and teacher autonomy perceptions differ between men and women; It has been revealed that it does not vary according to married or single and professional experience.

Studies in the literature examining school climate by gender have yielded different results. In Sezgin and Kılınc's (2011) and Günbayı's (2007) research, there is no significant difference between teachers' views on school climate and gender. In the study by Bayrak, Altinkurt and Yılmaz (2014) using the same measurement tool, a significant difference was found in supportive principal behavior and collaborative teacher behavior in favor of male teachers, and in command principal behavior in favor of female teachers. behaviour. behaviour. Again, Yılmaz et al. (2014) concluded in their study using the same measurement tool that female teachers exhibited more sincere teacher behavior than men.

In the current research; There was no difference according to the professional experience variable. In this case, participants' perceptions of school climate and teacher autonomy do not differ depending on the year of service. Bayrak et al. (2014), teachers with 5 years or less experience think that school principals exhibit less restrictive behavior; They concluded that teachers with 6-15 years of seniority exhibited less careless behavior than teachers with 21 years of seniority and above. Yılmaz et al. (2014) also concluded that teachers with 10 years of seniority or less exhibited more sincere teacher behavior than teachers with 11 years of seniority or more.

On the other hand, no significance was detected between the teacher autonomy scale and age groups. However, the difference between the Organizational Climate Scale and the arithmetic averages of the age groups was found to be statistically significant. Accordingly, it was concluded that the group between the ages of 31-40 and the group between the ages of 41-50 perceived higher organizational climate than the groups aged 51 and over. It was also revealed that teachers' autonomy perceptions did not change according to undergraduate and graduate degrees. However, there were differences in perceptions of organizational climate. This difference is in favor of teachers with undergraduate degrees.

In addition, the difference between the organizational climate scale and the arithmetic averages of the school grade groups in which he worked was found to be statistically significant. Accordingly, the organizational climate perception of teachers working at other levels of education was higher than that of teachers working in primary and high school. In addition, the difference between the teacher autonomy scale and the school level he/she works in was found to be statistically significant. In this case, the perception of teacher autonomy of teachers working at other levels of education was higher than that of teachers working in high school.

In the current research; In the analysis made according to the type of school he/she works in, the general dimension of the school climate; The perception of the other group was higher than the primary, secondary and high school groups. The general dimension of participants' teacher autonomy; The perception of the primary school and secondary school groups was higher than the high school group. Teachers' views on school climate show significant differences in all dimensions of school climate according to the school type variable. Teachers working in private schools are of the opinion that school principals exhibit more supportive, imperative and less restrictive behaviors than teachers working in public schools. In addition, teachers working in private schools are more friendly and cooperative and exhibit less careless behavior than teachers working in public schools. Similarly, Forster and D'Andrea (2009), in their research with teachers in the USA, concluded that private school principals are more supportive and communicate better with teachers than public school principals, while private

school teachers cooperate and share more.

Finally, there is no relationship between the organizational climate of the teachers in the study and teacher autonomy. In our current research; In the examination according to the relationship between them; There was no relationship between the participants' general scale of school climate and teacher autonomy. (Forster & D'Andrea, 2009) Teachers' organizational climate does not significantly predict their perceptions of teacher autonomy. In other words, it seems that the change in teachers' perceptions of organizational climate does not affect their perception of teacher autonomy.